

MARZENA WRONA

ZAANGAŻOWANIE KAPITAŁU ZAGRANICZNEGO W SEKTORZE BANKOWYM W POLSCE

Transformacja systemowa zapoczątkowana w 1989 r. zmierzała do wprowadzenia zasad gospodarki wolnorynkowej. Wywołała konieczność przekształcenia wszystkich sektorów i dziedzin życia gospodarczego, w tym również sektora bankowego. Oznaczało to możliwość wejścia na polski rynek usług bankowych kapitału zagranicznego. Brak dostępu do nowych technologii i doświadczeń niezbędnych do przeprowadzenia restrukturyzacji w poszczególnych gałęziach gospodarki, w tym również w sektorze bankowym, zmuszała do znacznego otwarcia się na bezpośrednie inwestycje zagraniczne. Wymagało to dodatkowych bodźców dla nowych inwestorów, gdyż kapitał zagraniczny napływa głównie tam, gdzie sytuacja ekonomiczna i polityczna jest ustabilizowana, a perspektywy ekonomiczne korzystne. Polska stała się obszarem zainteresowania inwestorów zagranicznych dzięki rozpoczęciu prac harmonizacyjnych w kierunku przyjęcia do Unii Europejskiej.

1. UWARUNKOWANIA ORAZ FORMY NAPŁYWU KAPITAŁU OBCEGO DO SEKTORA BANKOWEGO W POLSCE

Zmiany zachodzące w systemie bankowym w Polsce, począwszy od 1989 r., cechuje między innymi wydatny wzrost udziału kapitału zagra-

---

Dr MARZENA WRONA – adiunkt Katedry Zarządzania Finansami w Instytucie Zarządzania i Marketingu KUL; adres do korespondencji: Al. Raławickie 14, 20-950 Lublin.

nicznego w globalnym kapitale całego sektora. Istotne wydaje się przeanalizowanie przesłanek napływu kapitału zagranicznego oraz głównych motywów ekspansji banków zagranicznych na polski rynek.

Banki międzynarodowe rozpoczęcie i prowadzenie działalności w gospodarkach przechodzących transformację często traktują jako nową okazję ekonomiczną. Zniesienie barier dla napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych nie oznacza jednakże, że pojawią się one automatycznie. Zagraniczne banki wchodzi na te rynki, gdzie występują sprzyjające dla nich warunki, tzn.:

– środowisko gospodarcze jest już stabilne i przewidywalne, czyli prowadzona polityka makroekonomiczna jest jednoznaczna i przeciwdziała wysokiej inflacji, polityka monetarna jest skuteczna i przestrzegane jest prawo handlowe;

– system płatniczy i rynek międzybankowy muszą dobrze funkcjonować;

– pożądana jest obecność innych międzynarodowych przedsiębiorstw, gdyż to one stanowią w pierwszej fazie bazę klientów i będą dostarczać zyski¹.

Pozostałe podmioty, a wśród nich lokalne przedsiębiorstwa czy klienci indywidualni o wysokich dochodach, mogą się stać potencjalnym obszarem zainteresowania tych banków dopiero po głębszym rozpoznaniu warunków panujących na danym rynku.

Generalnie można wyodrębnić cztery główne etapy wchodzenia inwestorów zagranicznych do polskiego sektora bankowego:

Pierwszy etap obejmuje rok 1990 i okres do końca pierwszego półrocza 1992 r., kiedy to warunki powstawania nowych banków, w tym także z kapitałem zagranicznym, były sprzyjające;

Drugi etap to okres od drugiego półrocza 1992 r. do pierwszego półrocza 1994 r. – wówczas bardzo rygorystyczne warunki przyznawania licencji na otwieranie nowych banków nie sprzyjały napływowi kapitału zagranicznego do sektora bankowego;

Trzeci etap przypada na okres od drugiego półrocza 1994 r. do końca 1998 r. Był to okres, w którym inwestorzy zagraniczni mogli wejść na polski rynek usług bankowych pod warunkiem pomocy oraz dokapitalizowania banków polskich;

Czwarty etap rozpoczął się z dniem 1 stycznia 1999 r., kiedy to weszło w życie porozumienie zawarte przez Polskę z OECD, umożliwiające swobod-

---

¹ K. Dąbrowska, M. Gruszczyński, *Kapitał zagraniczny a transformacja sektora finansowego w Polsce*, PWN, Warszawa 2001, s. 19.

ny napływ kapitału zagranicznego i możliwość otwierania swoich oddziałów w Polsce².

Przed rokiem 1989 przepisy prawne nie przewidywały udziału kapitału zagranicznego w Polsce. Pierwszym krokiem w kontaktach z zagranicą polskiego sektora bankowego było wprowadzenie nowego prawa bankowego w 1989 r.³, w którym zostały określone między innymi warunki dostępu kapitału zagranicznego do polskiego sektora bankowego. Bezpośrednim efektem tej ustawy było zainteresowanie banków zagranicznych Polską. Na początku lat dziewięćdziesiątych podpisano przede wszystkim wiele umów dwustronnych pomiędzy bankami zagranicznymi i polskimi, dotyczących różnych aspektów (np. pomoc w szkoleniu kadr dla polskich banków). Otwarto wówczas pierwsze przedstawicielstwa i oddziały banków zagranicznych. Jednakże banki zagraniczne, pomimo ulg podatkowych, nie wykazywały większego zainteresowania wejściem na polski rynek usług bankowych. Brak stabilności politycznej i gospodarczej spowodował, że bezpośrednie inwestycje zagraniczne w sektorze bankowym były niewielkie. W 1991 r. powstało pierwszych sześć banków zagranicznych, rok później – dwa oddziały, w latach 1993-1994 ich liczba zwiększyła się odpowiednio o dwa i o jeden.

Kolejnym krokiem ku otwarciu polskiego sektora bankowego była zmiana w 1992 r. ustawy *Prawo bankowe*, która zrównała zasady udzielania licencji bankowych podmiotom zagranicznym z wymogami stawianymi instytucjom krajowym. W efekcie tego banki zagraniczne złożyły wówczas dużą liczbę wniosków o licencje bankowe. Jednakże Narodowy Bank Polski, chcący chronić słabe polskie banki komercyjne przed konkurencją ze strony banków zagranicznych, nie wydawał do połowy 1994 r. nowych zezwoleń. Dopiero w późniejszym okresie nastąpił bezpośredni napływ kapitału zagranicznego do polskiego sektora bankowego⁴. Rozpoczęcie prywatyzacji banków w 1993 r. oraz znaczna liczba banków o bardzo słabej kondycji finansowej, wśród których wiele kwalifikowało się do upadłości, dało możliwość napływu kapitału zagranicznego. Stąd też NBP przyjęło wówczas zasadę, zgodnie z którą banki zagraniczne mogły wejść do polskiego sektora bankowego tylko poprzez pomoc w sanowaniu banków upadających. Dopiero od połowy lat dziewięćdziesiątych kapitał zagraniczny mógł swobodniej napływać do sektora

² B. P i e t r z a k, *Sektor bankowości komercyjnej w Polsce*, „Bank” 2002, nr 9, s. 48.

³ Ustawa *Prawo bankowe* z 31.01.1989 r. (Dz. U. 1992, nr 72, poz. 359 z późn. zm.).

⁴ D ą b r o w s k a, G r u s z c z y ń s k i, dz. cyt., s. 36.

bankowego w Polsce, np. poprzez udział w prywatyzacji polskich banków stawał się inwestorem strategicznym.

Koniec lat dziewięćdziesiątych stał się okresem zwiększonego zaangażowania kapitału zagranicznego w polskim sektorze bankowym. Świadczy to o wzroście zaufania instytucji zagranicznych do polskiego rynku finansowego, a także prawdopodobnie przekonania o trwałości przemian systemowych oraz postępującej stabilizacji. Ponadto rosnąca wielkość zaangażowania kapitałowego instytucji zagranicznych może wskazywać na rosnące przekonanie, że koniec lat dziewięćdziesiątych, poprzedzających wejście Polski do Unii Europejskiej, stanowił najważniejszy moment do zaistnienia na polskim rynku i utworzenia na nim własnych struktur.

Zgodnie z istniejącym stanem prawnym w Polsce, tj. według ustawy *Prawo bankowe*, która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1998 r., jak i ustawy obowiązującej wcześniej, można wyróżnić następujące formy obecności kapitału zagranicznego:

1. Spółka akcyjna utworzona przez osoby zagraniczne bądź z udziałem osób zagranicznych. W takiej formie działalność bankową mogą rozpoczynać banki będące w 100% własnością kapitału zagranicznego oraz *joint ventures* z przeważającym udziałem kapitału zagranicznego;
2. Nabywanie akcji lub praw z akcji polskich banków, przy czym osoby zagraniczne obowiązują takie same zasady jak podmioty krajowe⁵;
3. Utworzenie oddziału przez bank zagraniczny;
4. Otwarcie przedstawicielstwa banku zagranicznego.

Kapitał zagraniczny obecny w polskim sektorze bankowym przyjmuje najczęściej postać jednostek o następujących formach organizacyjnych: oddziały banków zagranicznych, afiliacje banków w postaci spółek akcyjnych z udziałami należącymi w całości do jednej instytucji lub do kilku właścicieli,

---

⁵ Oznacza to, że:

– W przypadku nabycia akcji lub zamiaru objęcia akcji bądź praw z akcji banku polskiego, które stanowią razem z akcjami będącymi już własnością danego podmiotu pakiet uprawniający do wykonywania ponad 5% głosów podczas walnego zgromadzenia akcjonariuszy; istnieje obowiązek powiadomienia banku, którego te akcje dotyczą – ten bank jest zobowiązany zgłosić ów fakt do Komisji Nadzoru Bankowego;

– W przypadku zamiaru objęcia akcji lub prawa z akcji banku, które stanowią wraz z akcjami będącymi już własnością danego podmiotu, pakiet uprawniający do wykonywania ponad 10%, 20%, 25%, 33%, 50%, 66% lub 75% głosów na walnym zgromadzeniu akcjonariuszy banku, istnieje obowiązek uzyskania zezwolenia Komisji Nadzoru Bankowego za pośrednictwem banku, którego akcje zamierza objąć lub nabyć dany inwestor.

jednostki powstałe w wyniku wykupienia większościowych udziałów w istniejących bankach polskich.

Dotychczas utworzono jedynie trzy oddziały: ING NV Oddział w Warszawie, American Express (Poland) Ltd, Societe Generale Oddział w Warszawie, przy czym na koniec 2003 r. działalność prowadził tylko ten ostatni. Uruchomienie oddziału banku zagranicznego ma pewne zalety w porównaniu z bankiem działającym w formie lokalnej spółki bankowej z licencją bankową. Oddział może przede wszystkim korzystać z zaplecza kapitałowego banku matki, a nie tylko z części kapitału przypisanego do prowadzenia działalności na terenie Polski, co ma miejsce w przypadku banków działających w formie spółek akcyjnych. Oznacza to, że może na przykład udzielać znacznie wyższych kredytów⁶. Oddziały charakteryzują się dużą samodzielnością operacyjną, ale bardzo ścisłym powiązaniem organizacyjnym, finansowym i kadrowym z centralami macierzystymi, które z natury rzeczy ponoszą pełną odpowiedzialność za ich zobowiązania i wyniki. Przewidywano, że dopiero po wejściu Polski do Unii Europejskiej niektóre banki krajowe – spółki córki zostaną przekształcone w oddziały. Wówczas przejdą one pod opiekę macierzystego nadzoru bankowego.

Afiliacje obcych banków o kapitale wyłącznie zagranicznym stanowiły dotąd dominującą formę obecności kapitału zagranicznego w polskim sektorze bankowym. Dysponują one formalnie pełną swobodą działania. W praktyce w sprawach swej polityki uzależnione są w wielkim stopniu od banków macierzystych. Korzystają z zaplecza organizacyjnego i kadrowego tych banków, współpracują z nimi ściśle na płaszczyźnie finansowej.

Kolejna metoda zaangażowania kapitału zagranicznego zawiera kilka odrębnych możliwości. W tej grupie technik inwestowania należy wymienić między innymi udział w prywatyzacji banków państwowych i z kapitałem mieszanym, jak również uczestnictwo w sanowaniu i restrukturyzacji słabych kapitałowo banków polskich. Do tego sposobu należy także zakwalifikować przypadki tzw. wejścia inwestorów od pakietu mniejszościowego do większościowego, traktując to posunięcie jako część długofalowej strategii.

Charakterystycznym zjawiskiem jest wzrastająca od 1995 r. liczba przypadków zakupywania przez instytucje zagraniczne większościowych udziałów w istniejących bankach polskich. Efektem takich zakupów jest uzyskanie gotowej bazy dla swej działalności na polskim rynku finansowym, gdyż

---

⁶ R. C y s a r z, *Trzech albo czterech graczy*, „Gazeta Bankowa” 2004, nr 13, s. 39.

utworzone zostały już struktury organizacyjne, rozwinięto sieci oddziałów i agencji, wokół których jest już skupiona klientela różnych kategorii. Przy pojawiającej się konieczności obsługi klienteli masowej jest to rozwiązanie bardzo dogodne, umożliwiające przyspieszone podjęcie szerokiej działalności i jednocześnie zapewniające możliwość decydowania o polityce banku, obsadzie stanowisk kierowniczych, doborze i formowaniu zespołu pracowniczego. Jednakże zakup istniejącego już, działającego banku wiąże się także z kosztami jego reorganizacji i modernizacji, przy czym planowane zmiany i ulepszenia mogą być wprowadzane stopniowo, w powiązaniu z osiąganymi wynikami finansowymi⁷.

Równie istotnym zjawiskiem są zakupy udziałów mniejszościowych w dobrze funkcjonujących i cieszących się dobrą opinią bankach polskich. Są to z reguły udziały na tyle duże, że pozwalają skutecznie wpływać na działalność banku, przynajmniej w podstawowych kwestiach strategicznych.

Dotychczas największą popularnością cieszą się większościowe udziały w polskich bankach, poprzez które kapitał zagraniczny może realizować dość swobodnie własną strategię działania. Co więcej, posiadany pakiet kontrolny akcji polskich banków pozwala również na niezależne podejmowanie decyzji w sprawie połączenia danego banku z bankiem zagranicznym czy też, w razie konieczności odsprzedania takiego pakietu innemu zainteresowanemu podmiotowi.

Lata 1989-2003 to czas, w którym nastąpiły w Polsce znaczące przeobrażenia na rynku usług bankowych. Jedną z poważniejszych zmian tego okresu to napływ kapitału zagranicznego między innymi na skutek korzystnych warunków dla inwestycji zagranicznych. Liberalna polityka licencjonowania na początku lat dziewięćdziesiątych, możliwość wejścia do sektora bankowego poprzez pomoc w uzdrowieniu zagrożonych upadłością banków czy prywatyzacja przyczyniły się do znacznego nagromadzenia się kapitału zagranicznego w polskich bankach.

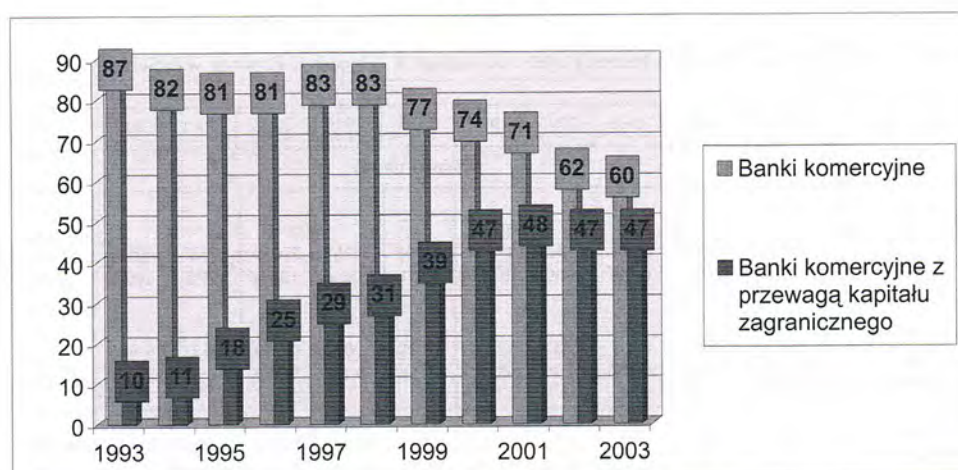
---

⁷ B. K o s i ń s k i, *Banki zagraniczne w Polsce jako przejaw konkurencji w sektorze bankowym*, w: *Banki polskie u progu XXI wieku*, red. W.J. Jaworski, Poltext, Warszawa 1999, s. 147.

2. WIELKOŚĆ ZAANGAŻOWANIA KAPITAŁOWEGO INWESTORÓW ZAGRANICZNYCH W SEKTORZE

Od początku lat dziewięćdziesiątych kapitał zagraniczny sukcesywnie zwiększał swój udział w sektorze bankowym w Polsce. W 1993 r. na 87 funkcjonujących banków komercyjnych – 10 z nich było pod kontrolą inwestorów zagranicznych, natomiast w 2003 r. ponad połowa banków komercyjnych (47 z 60 banków komercyjnych) to banki kontrolowane przez kapitał zagraniczny.

Wykres 1. Liczba banków komercyjnych, w tym banków z przewagą kapitału zagranicznego, w latach 1993–2003

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NBP.

Począwszy od 2000 r. liczba banków komercyjnych z przewagą kapitału zagranicznego kształtowała się na stałym poziomie i wynosiła 47 banków, z wyjątkiem 2001 r., w którym otrzymały licencję dwa nowe banki: MHB Bank Polska S.A. oraz Bank of Tokyo – Mitsubishi (Polska S.A.)⁸. Dnia 1 stycznia 2002 r. Powszechny Bank Kredytowy S.A. połączył się z Bankiem

⁸ *Sytuacja finansowa banków w 2001 r. Synteza*, Narodowy Bank Polski, Warszawa 2002, s. 5.

Przemysłowo-Handlowym S.A. w jedną organizację⁹. Od tego momentu liczba banków z przewagą kapitału zagranicznego jest stała. Na koniec 2003 r. podmioty zagraniczne bezpośrednio kontrolowały 24 spółki akcyjne ze 100-procentowym udziałem kapitału zagranicznego wobec 17 na koniec 2001 r., w tym 4 spółki to podmioty założone przez polskich przedsiębiorców, a następnie przejęte przez zagranicznych inwestorów.

Na koniec 2003 r. wśród banków z przewagą kapitału zagranicznego było:

- 15 spółek z większościovym udziałem kapitału zagranicznego, podczas gdy w 2001 r. było ich 20, w tym 4 założone przy udziale podmiotów zagranicznych, a 16 przejętych w procesie prywatyzacji lub w następstwie ich dokapitalizowania;
- 1 oddział banku zagranicznego;
- oraz 6 banków pośrednio kontrolowanych przez inwestorów zagranicznych¹⁰.

Tab. 1. Fundusze własne banków komercyjnych i ich udział w sektorze bankowym w latach 1993-2003

Wyszczególnienie	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	w mln zł (w %)										
1. Sektor bankowy, w tym banki komercyjne:	3394 100%	5257 100%	7661 100%	12526 100%	17861 100%	22468 100%	25767 100%	30689 100%	37768 100%	40558 100%	40 691 100%
– z przewagą kapitału polskiego	3129 92,2%	4852 92,3%	6463 84,4%	8754 69,9%	12235 68,5%	15064 67,1%	10092 39,2%	4 749 15,5%	5 622 14,9%	6 946 17,1%	7 890 19,4%
– z przewagą kapitału zagranicznego	141 4,2%	341 6,5%	886 11,6%	3270 26,2%	4874 27,3%	6 437 28,7%	4 467 56,2%	24475 79,6%	30329 80,3%	31531 77,7%	30 366 74,6%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych NBP.

W analizowanym okresie (1993-2003) nastąpił znaczny wzrost zaangażowania kapitału zagranicznego w polskich bankach. Na koniec 2003 r. ok. 75% funduszy własnych całego sektora bankowego stanowiły środki należące

⁹ *Sytuacja finansowa banków w 2002 r. Synteza*, Narodowy Bank Polski, Warszawa 2003, s. 8.

¹⁰ *Sytuacja finansowa banków w 2003 r. Synteza*, Narodowy Bank Polski, Warszawa 2004, s. 30-31; *Sytuacja finansowa banków w 2001 r.*, s. 8.

do banków z przewagą kapitału zagranicznego, przy czym w porównaniu do 1993 r. nastąpił ich wzrost o blisko 70 punktów procentowych. W 1999 i 2000 r. widoczny był wyraźny i sukcesywny wzrost, średnio o ok. 25 punktów procentowych rocznie, udziału funduszy własnych w bankach z przewagą kapitału zagranicznego w sektorze bankowym. Podmioty zagraniczne przejmowały kontrolę nad kolejnymi bankami, w których dotychczas większościowe pakiety posiadał kapitał polski.

Powyższe liczby dotyczące zaangażowania kapitałowego inwestorów zagranicznych wskazują na przejęcie przez nich kontroli nad większością polskich banków, a w konsekwencji na ich bezpośredni wpływ między innymi na kredytowanie polskich przedsiębiorstw.

Tab. 2. Źródła pochodzenia kapitału obcego w polskim sektorze bankowym oraz ich udział w kapitale zakładowym banków komercyjnych w latach 1995-2003

Wyszczególnienie	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	w %								
Niemcy	4,1	8,3	13,8	15,9	14,7	13,5	13,7	16,7	15,6
USA	2,9	5,0	7,9	14,3	13,0	15,2	12,3	13,0	10,0
Belgia	-	0,2	0,4	0,5	2,2	2,1	3,1	4,3	7,7
Holandia	6,3	5,4	7,3	7,0	7,4	6,9	5,7	7,0	6,7
Irlandia	0,5	1,5	1,5	0,8	4,0	4,0	5,4	4,8	4,5
Francja	1,6	3,0	3,7	4,5	4,7	4,3	4,7	4,2	3,9
Portugalia	-	-	-	-	1,5	2,3	5,4	4,0	3,7
Szwecja	-	-	-	-	-	1,1	3,2	3,2	3,7
Austria	1,9	3,4	3,9	3,6	3,7	3,0	4,5	3,1	3,5
Wielka Brytania	0,03	0,09	0,34	0,27	0,36	0,47	0,40	0,36	1,31

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych NBP.

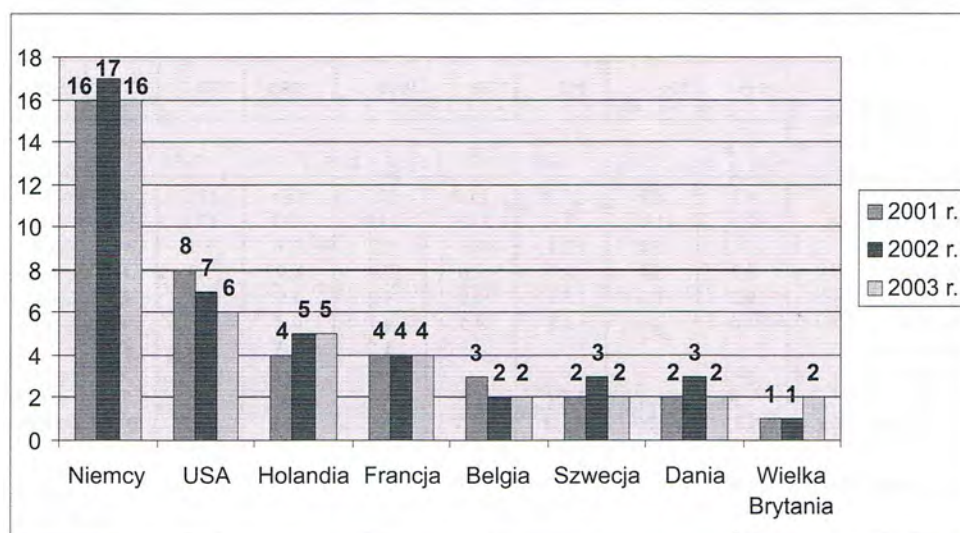
Na koniec 2003 r. w sektorze bankowym w Polsce zaangażowani byli inwestorzy z 15 krajów – 10 największych prezentuje tabela 2. Łączna wartość posiadanych przez inwestorów zagranicznych akcji banków działających w Polsce wzrosła o 574 mln zł do poziomu 7 316 mln zł, przy czym ich udział w kapitale zakładowym banków komercyjnych wynosił 63,3% i był wyższy o 0,20 punktów procentowych w porównaniu z końcem 2002 r.

W 2003 r. najbardziej zwiększyło się zaangażowanie podmiotów belgijskich – o 430 mln zł, z Wielkiej Brytanii (o 113 mln zł) oraz szwedzkich (o 83 mln zł). Zaangażowanie inwestorów ze Stanów Zjednoczonych zmniejszyło się natomiast o 233 mln zł w związku z przejęciem Banku of America (Polska) S.A. przez inwestora hiszpańskiego oraz odsprzedań akcji Kredyt

Banku S.A. przez Bankers Trust Company inwestorowi belgijskiemu – KBC NV¹¹.

W badanym okresie (1995-2003) łączny udział inwestorów zagranicznych w kapitale zakładowym banków komercyjnych wzrósł o ok. 44 punktów procentowych. Od początku 1995 r. największe zaangażowanie wykazywały podmioty niemieckie (15,6% na koniec 2003 r.), które łącznie wniosły blisko 9,5 mld zł oraz inwestorzy ze Stanów Zjednoczonych (10,0% na koniec 2003 r.), których łączny udział w kapitałach własnych polskich banków wyniósł ok. 7,7 mld zł.

Wykres 2. Liczba banków kontrolowanych przez największych inwestorów zagranicznych. Stan na koniec 2003 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych NBP.

Największą liczbę banków kontrolowali inwestorzy z Niemiec – na koniec 2003 r. posiadali dominujące udziały w 16 bankach. Reprezentowani byli między innymi przez Commerzbank, Dresdner Bank, Deutsche Bank oraz Hypo-Vereinsbank. Na koniec 2003 r. inwestorzy ze Stanów Zjednoczonych kontrolowali sześć polskich banków. Amerykańskie inwestycje były przede

¹¹ *Sytuacja finansowa banków w 2003 r.*, s. 7-8.

wszystkim reprezentowane przez Citigroup, GE Capital Bank i GE Bank Mieszkaniowy.

Kolejno inwestycje belgijskie, holenderskie i irlandzkie stanowiły blisko 19% całego zaangażowania podmiotów zagranicznych w polskim sektorze bankowym w 2003 r. Były reprezentowane między innymi przez KBC NV (Belgia); ABN-AMRO, ING (Holandia) oraz Allied Irish Bank (Irlandia), zaś Francja i Portugalia zainwestowały łącznie blisko 870 mln zł – co stanowi 7,6% inwestycji bezpośrednich podmiotów zagranicznych. Inwestorami z Francji były między innymi BNP Paribas oraz Societe Generale.

Duży udział kapitału zagranicznego to efekt nie tylko prywatyzacji, ale i zaangażowania inwestorów zagranicznych w sanację banków znajdujących się w złej sytuacji finansowej.

Tab. 3. Udział kapitału zagranicznego w aktywach, depozytach i kredytach polskiego sektora bankowego w latach 1993-2003

Wyszczególnienie	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
	w %										
1. Udział kapitału zagranicznego w:											
- aktywach,	2,6	3,2	4,2	13,7	15,3	16,6	47,2	69,5	68,7	67,4	67,8
- depozytach sektora niefinansowego,	2,1	2,7	3,0	12,2	12,7	13,7	45,6	63,5	63,9	62,2	62,6
- kredytach netto dla sektora niefinansowego	2,7	4,4	5,8	16,0	18,2	21,9	50,9	70,2	71,3	70,4	69,7

Źródło: *Sytuacja finansowa banków w 2003 r. Synteza*, NBP, Warszawa 2004, s. 33-34.

Banki z większościowym udziałem kapitału zagranicznego na koniec 2003 r., posiadały 67,8% aktywów całego sektora bankowego w Polsce, wobec 2,6% w 1993 r. Wielkość ta utrzymuje się na stałym poziomie począwszy od 2000 r. Banki te zgromadziły na koniec 2003 r. 62,6% depozytów podmiotów niefinansowych, udzieliły 69,7% kredytów netto. Wielkość zaangażowania w depozyty oraz kredyty wzrosła w 2003 r. o ok. 60 punktów procentowych w porównaniu do 1993 r. Widoczny jest również duży wzrost udziału

banków kontrolowanych przez inwestorów zagranicznych w tych trzech pozycjach, począwszy od 1999 r., kiedy to liczba banków z przewagą kapitału zagranicznego zaczęła znacznie wzrastać.

PODSUMOWANIE

Kapitał zagraniczny w polskim sektorze bankowym jest niewątpliwie niezbędny nie tylko ze względu na wymogi gospodarki rynkowej, wejście Polski do Unii Europejskiej, ale i na konieczność rozwoju konkurencji na rynku usług bankowych. Na początku lat dziewięćdziesiątych, po rozpoczęciu transformacji systemowo-gospodarczej, banki polskie nie były przygotowane do nowych warunków działania ani pod względem wyposażenia w kapitały własne, ani ze względu na strukturę organizacyjną oraz kadrę zarządzającą. Wówczas wydawało się, że napływ do polskiego sektora bankowego kapitału zagranicznego pozwoli na wzrost funduszy własnych banków poprzez nowoczesne zarządzanie, *know-how* oraz doświadczenie w działaniu w warunkach gospodarki rynkowej. W rzeczywistości przejmowanie kolejnych banków przez inwestorów zagranicznych spowodowało wypieranie banków krajowych (z przewagą kapitału polskiego) z najkorzystniejszych obszarów działania, wymuszając jednocześnie efektywniejsze działanie polskich banków, a także wprowadzanie przez nich nowych produktów, redukcję kosztów działalności oraz zastosowanie nowoczesnej technologii. Niewątpliwie ta konkurencja jest nierówna, gdyż banki z kapitałem zagranicznym posiadają zdecydowaną przewagę nad bankami polskimi pod względem nowoczesnej technologii, ułatwiającej zarządzanie ryzykiem, charakteryzują się także wyższą komputeryzacją usług. Jednakże banki polskie coraz bardziej zbliżają się do tego poziomu bankowości, jaką prezentują banki zagraniczne.

Istnieje szereg wątpliwości odnośnie do zainteresowania banków kontrolowanych przez kapitał zagraniczny kredytowaniem dużych, strategicznych przedsięwzięć podejmowanych przez polskie przedsiębiorstwa, w szczególności gdy są one konkurencyjne dla firm z rodzimego kraju inwestora. W tej sytuacji wydaje się, iż względy czysto ekonomiczne mogą zostać pominięte, co niewątpliwie może mieć niekorzystny wpływ na rozwój gospodarczy Polski.

Zaobserwowano ponadto, że choć banki z przewagą kapitału zagranicznego udzielają ok. 70% kredytów sektorowi niefinansowemu, to małe i średnie

przedsiębiorstwa są w znacznie większym stopniu uzależnione od banków z przewagą polskiego kapitału¹².

Omawiany proces, obok elementów jednoznacznie pozytywnych, takich jak napływ nowych technik i umiejętności, wywołuje skutki bardziej złożone, które wymagałyby systematycznych badań i odpowiedniej oceny. Dotyczy to takich aspektów, jak wpływ rosnącej obecności banków zagranicznych na funkcjonowanie banków polskich czy też możliwości prowadzenia przez Polskę w pełni samodzielnej polityki gospodarczej przy przejęciu przez kapitał zagraniczny dużej części aparatu bankowego¹³.

LITERATURA

- C y s a r z R., Trzech albo czterech graczy, „Gazeta Bankowa” 2004, nr 13.
- D ą b r o w s k a K., G r u s z c z y ń s k i M., Kapitał zagraniczny a transformacja sektora finansowego w Polsce, PWN, Warszawa 2001.
- K o s i ń s k i B., Banki zagraniczne w Polsce jako przejaw konkurencji w sektorze bankowym, w: Banki polskie u progu XXI wieku, red. W.J. Jaworski, Poltext, Warszawa 1999.
- P i e t r z a k B., Sektor bankowości komercyjnej w Polsce, „Bank” 2002, nr 9.
- Sytuacja finansowa banków w 2001 r. Synteza*, Narodowy Bank Polski, Warszawa 2002.
- Sytuacja finansowa banków w 2002 r. Synteza*, Narodowy Bank Polski, Warszawa 2003.
- Sytuacja finansowa banków w 2003 r. Synteza*, Narodowy Bank Polski, Warszawa 2004.
- Ustawa *Prawo bankowe* z 31.01.1989 r. (Dz. U. 1992, nr 72, poz. 359 z późn. zm.).
- Z o m b i r t J., Sektory finansowe krajów kandydujących, „Bank” 2002, nr 10.

---

¹² J. Z o m b i r t, *Sektory finansowe krajów kandydujących*, „Bank” 2002, nr 10, s. 21.

¹³ K o s i ń s k i, *Banki zagraniczne w Polsce*, s. 145.

COMMITMENT OF THE FOREIGN CAPITAL
IN THE POLISH BANK SECTOR

S u m m a r y

The paper focuses on the conditions and forms of the influx of the foreign capital to the Polish bank sector. The stages of the introduction of foreign investors to Polish banks have been analysed, their participation in the funds of their own banks and assets, together with the commitment to the deposit-credit activity. Eventually, an attempt has been made to briefly characterise the impact of the foreign capital on Polish banks.

Our analysis indicates a considerable contribution of the foreign capital to the Polish bank sector and its positive impact on the development of competition, including its controversial role in crediting Polish enterprises, especially small and medium.

Translated by Jan Kłos

Słowa kluczowe: kapitał zagraniczny, inwestorzy zagraniczni.

Key words: foreign capital, foreign investors.